

DAIVA ALIŪKAITĒ

Vilniaus universitetas
daiva.aliukaite@gmail.com

Tarminių kodų gyvybingumas Biržų geolekto zonoje

Pranešime svarstoma tarminių kodų vertės lokalojoje *kalbų rinkoje* (dėl termino F. Inoue 1997, 1998) problema. Empirinis svarstymo pagrindas – projekto „Bendrinės kalbos vieta mentaliniame lietuvių kalbos žemėlapyje“ (remia Valstybinė lietuvių kalbos komisija), skirto geolingvistinei kompetencijai, tarmių ir bendrinės kalbos vaizdiniam ir kt. tirti, duomenys, sukaupti Biržų geolekto zonoje.

Tiriamoji medžiaga — tai 196 jaunuolių (62 proc. merginų, 38 proc. vaikų) sąmoningų kalbinių nuostatų tyrimo anketos, dalykiniu požiūriu apimančios tarminių kodų ir bendrinės kalbos vartosenos, vertinimo, stereotipizavimo klausimus ir užduotis. Tiriamojo instrumento (anketos) pagrindas – perceptyviosios dialektologijos teorinės ir metodologinės nuostatos (plg. D. R. Preston 1989, 1999, 2010 ir kt.; W. Diercks 2002), implikuojančios ir duomenų vertinimo, ir interpretacijos modelius.

Svarstant tarminių kodų vertės lokalojoje *kalbų rinkoje* problemą, kuri iš tarmėtyrinės perspektyvos iš esmės suprastina kaip tarminių kodų gyvybingumo klausimas, daugiausia remiamasi Biržų geolekto zonos tiriamųjų anketų dalimi, skirta 1) tarminei kompetencijai ir 2) tarminių kodų vartosenos polinkiams identifikuoti.

Šių anketos segmentų duomenys leidžia konstatuoti aukštą tarminio kodo vertę ir tarminių kodų tęstinumą Biržų geolekto zonos izoliuotajame ir solidarumo domenuose.